Rozmowy zmarłego Pie-
karskiego...

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

s. 34.
1948.
7½

N^ro I.

ROZMOWY
ZMARŁEGO
PIEKARSKIEGO
POSŁA RAWSKIEGO,
Z
TAMTEGO SWIATA
NA TEN
PRZYSYŁANE.

w WARSZAWIE
w Drukarni uprzywileiowaney.
1789

http://rcin.org.pl

Fundacja im. T. I. Michalskich
Ze zbiorów

XVIII. 11329

http://rcin.org.pl

ROZMOWY ZMARŁEGO PIEKARSKIEGO,

POSŁA RAWSKIEGO.

PO rożnych dość trudnych, i długich przeprawach, doſtałem ſię na końcu na mieyſce Błogoſławionym przeznaczone; mieyſce ſpokoyney roſkoſzy: A tam cokolwiek odetchnąwſzy, naypierwſzą byłem zaięty myślą, ażeby iak nayrychley ściſłą wiadomości moiey światowey za życia, z wiadomością na tym świecie powziętą, uczynić kombinacyą, i z tey dopiero dokładne pozoſtałym przyiaciołom moim przeſłać potrzebne przeſtrogi. Wahałem ſię naprzod przez kogoby te oświadczyć o-

http://rcin.org.pl

ſtrzeżenie, bo przyznam ſię że na tym świecie iaśniey niż na tamtym widząc, nie chciałem przez Spowiednika moiego, takowey uczynić odezwy, myśląc ſobie, kiedy on tak łatwe dał mi rozgrzeſzenie, z odmiany zdań moich w ſekretnych Kreſkach, to on i o wiadomościach ztąd pewnie powątpiwać będzie. Nie będzie bowiem wierzył, że tu niezmiernie roztrząſaią odmianę zdań, i chybaby za przybyciem tu Biſkupa Chełmſkiego, z tamtego świata, ktoren także rezolwuie przypadki, zwolnieli w tey mierze, ale co teraz taki czynią zarzut, na ktoren odpowiedzieć nic niemaſz. Mowią że z odmianą zdań i charakter odmienić ſię muſi, i iako zdanie złe w dobre, lub przeciwnie, tak też i charakter ludzki zły w dobry albo przeciwnie mienić ſię muſi, zawſze iednak ieſt moment tenże charakter kałacy, i zaraz cytuią tu Texta Piſma — *Si Frigidus aut Calidus eſſes, ſed quia & Frigidus & Calidus*, i tam daley — Z tych uwag długo myślałem z kimby ciągłą, do nieiakiego czaſu, ztąd utrzymywać korreſpondencyą. Determinowałem ſię do Suchodolſkiego Poſła Chełmſkiego, moie przeſłać wiadomości,

http://rcin.org.pl

bo iuż temu nikt tego zarzutu uczynić nie może, aby inaczey w głośnych, inaczey w ſekretnych myślał Kreſkach, lubo wprawdzie częſto ſam Kollegow namawia, na to czego ſam nigdy nie czyni. Ktoż wie, ieżeli w niektorych okolicznościach, moie ważne, a z Kſiąg przeznaczenia wyięte uczynione nie zaſtanowią go reflexye? a raz go na drogę nayużyteczniey ſzą naprowadziwſzy pewien ieſtem, że go nikt z niey odwrocić nie potrafi. Tym końcem maiąc iuż wybor dozwolony, na czym chcę tylko roſkoſzy Niebieſkiey używać momentow, wybrałem ſobie na czas uſtawiczną i ciągłą o loſach Oyczyzny z wſpoł Błogoſławionemi rozmowę, i treść iey na tamten świat z wſzelką przedſięwziąłem przeſyłać pilnością. Dzieląc to Dzieło na Rozmowy, ile można naykrotſze, bo lubo tu na naydłużſze Głoſy, nie kaſzlą, nie kichaią, nie mruczą, i owſzem mądrego rozumowania, w cichości ſię zachowuiąc pilnie ſłuchaią, ale wiedząc z praktyki, oſobliwie na moim kochanym Koledze, że inaczey na tamtym świecie ſię dzieie, ile możności moie ſkracać będę podziały. Razić nikogo nie będę, bo to błogoſławionych

(†)

http://rcin.org.pl

nie ieſt przywarą, prawdy iednak w bawełnę obwiiać nie mogę, bo ta gruntem ieſt naſzego wſpołeczeńſtwa. Jeżeby bądź memu obranemu Korreſpondentowi, bądź komu innemu z tamtego świata, na moie odpowiadać podobało ſię piſma, proſze o wzaiemność nie czczey refutacyi, pięknym przyozdobioną kraſomowſtwem, ale konwikcyi wagi rozumu, i rozſądku walczącą oczekiwać będę. Pierwſza rozmowa moia, na proſpekcie dalſzych rozmow kończyć ſię tylko będzie, bo przedłużać piſma nie chcę, tak albowiem, do tego mruczenia przyzwyczaiony na tamtym świecie byłem, że mi go ieſzcze z tamtego świata, aż tu ſłyſzeć ſię zdaie. Nie będę dawnych a nawet i świeżſzych za Panowania tego dobrego Krola wſkrzeſzał dzieiow, bo o tych może dawniey tu gadano, ale co teraz albo mało, albo nic nie mowią. Trzebaby ſtare tuteyſze przetrząſać Archiwa, a toby niezmierną było pracą. Rozmawiać więc będę od czaſu tylko Uniwerſałow wydanych na ten Seym kochany w Konfederacki zamieniony. Przyſtąpię do Aktu Związku Konfederacyi, daley ciągiem Seymu ſię zabawię, a każde rozumowanie naſze,

http://rcin.org.pl

Mieſzkańcow tegò świata, Mieſzkańcom tamtego przeſyłać będę. Day Boże aby to ktore naturalnie duſzy podpada wiadomości, gorę brało nad tym, ktore z powodu błędnych zmyſłow, mylnym ludzi ieſt tylko przeſądem.

ROZMOWA I.

Pamiętaiąc nayprzod Axioma, ledwie nie we wſzyſtkich Głoſach na tym świecie ſły: ſzane, że, *Ordo eſt anima Rerum*. umyśliłem wſpoł Błogoſławionym, to cytować zdanie, końcem, aby naſzych konferencyi porządek, był ſtałe ułożony. Aliści ſpokoynym, ale wynioſłym i dobrze zrozumianym Głoſem, kilku Nieba wſpoł Mieſzkańcow przewidziawſzy moy zarzut, tak ſię odezwało " Tamtego świata Mieſzkań-
„ cy o porządek wołaiąc, hałaſem, nie-
„ ſfornością, a co większa ſzczerą zakłu-
„ cenia chęcia, nieporządek wprowadzaią,
„ my zaś tu w czynach, nie w ſłowach
„ chwalebne utrzymuiemy urządzenia. „

Jakoż rzuciwſzy okiem, uyrzałem falą, czyli mieyſce dość obſzerne, ile pamiętać mogę do Izby Senatorſkiey waſzey co do ſtruktury podobne, z tą tylko rożnicą, że

http://rcin.org.pl

okien w łożach dla płci niewieściey wcale niemaſz lubo u nas ieſt dość liczna. ale tylko do Choru śpiewania uſtawicznego; Swięty, Swięty, ieſt używana.

Druga rożnica, że Swięci prości tu nie ſtoią za ſtołkami, i nie chuchaią na Cherubinow i Serafinow, iak u was Arbitrowie, ale porządnie wyznaczone poſiadaią mieyſca,

W tey tedy obſzerney ſali ſiedział Stworca świata, w niezmierney wſpaniałości widoku, na arcy bogatym Tronie. Wyżſze Chory wyżey, a niżſze niżey, w ſkromności ſwoie zaſiadały mieyſca; ia wprawdzie na oſtatnim od drzwi Niebieſkich oſadzony, niezmierną zdięty byłem ciekawością, iak ſię ta Niebieſka zacznie obrada: aliści doſtrzegłem poważnego niezmiernie ſtarca, ktorego i z kombinacyi obrazu, i z znaku kluczy, ktore miał w ręku, do razu poznałem, że to był S. Piotr.

Tu to widzieć, iak na ſamo ſpoyrzenie, tak poważnego, i wiekiem ſzanowanego w tym tu poſiedzeniu, Niebieſkiego Goſpodarza, wſzyſtko w głębokim milczeniu, w nieſkończonym poważeniu Tronu zoſtawało, Nad tym ſię zaſtanowiwſzy myślałem ſobie,

http://rcin.org.pl

nie darmo to ſtarodawne w Polſzcze przyſłowie, (chcąc iaką w podobieńſtwie okazać rożność) poſpolicie mowią: *Taka w tym ieſt rożnica iak Nieba od ziemi.* I to prawda: bo ani ſię tu żaden z Chorow Anielſkich, w pośrzodku nie uwiia, ani też S. Piotr o ſwoiey nie zapomina powadze, a dopieroż nigdy ſię do Tronu, uchoway Boże! tyłem nie obraca. Gdy do Tronu zawołany, trzykroć z powagą wprawdzie, ale z naywiękſzym uſzanowaniem, powinny Maieſtatowi oddaie pokłon.

Wyznaię że na ten moment, przepomniawſzy, żem iuż nie waſzego świata mieſzkaniec, pomyślałem: O! gdyby tak u nas w Warſzawie:

Ale wracam ſię do zaczęcia obrady. Rzucił tylko okiem Goſpodarz wſpomniany, aliści ieden z Niebieſkich Mieſzkańcow, niezbyt odemnie oddalony, zawſze, z naywiękſzą ſkromnością te kilka ſłow wyrzekł: Chwała Tobie wieczny Boże" Mieſzka-„ niec tamtego świata, a Prawodawca w „ Kraiu Polſkim, świeżo do nas przenieſio-„ ny, ſprawiedliwym, i miłoſiernym Są-„ dem Twoim, do naſzey przyięty wſpo-„ łeczności, obrał ſobie ſpoſob, miłey za-

http://rcin.org.pl

„ bawy, Rozmowę, o dziełach Polskich,
„ do czego wspoł Mieszkańcow, a dawniey
„ wspoł Obywatelow swoich, w dozwolo-
„ nych życzy sobie mieć posiedzeniach.

W tym takie nastąpiło milczenie, iakiego nie tylko na ostatnim Seymie, ale i na dawnieyszym, w żadnym nie doświadczyłem momencie; w małey chwili. Rozumiałem że ktoren z starszeństwa Cherubinow imieniem Krola Krolow odpowie, ale od sąsiada szczęściem także Polaka, a wielkiego na świecie Ministra Młodzieiowskiego Kanclerza, mało co przedemną dla przetrzymania go w Czyscu, do Nieba przybyłego, takiem poiął oświecenie: " Był tu dawniey
„ zwyczay ale ieszcze przed Epoką ukara-
„ nych Aniołow, że tak iak ia na świecie
„ będąc Kanclerzem, imieniem moiego od-
„ powiedałem Monarchy, tak też i tu
„ rownąż z starszeństwa Cherubin powie-
„ rzoną miał powinność, ale za odkryciem,
„ że i Kanclerz Niebieski, nad umysłem
„ Stworcy chciał panować, że nie zawsze
„ istotne iasno w odpowiedziach tłumaczył
„ myśli, słowem mowiąc, że sługa Panu się
„ rownać zamyślał, wraz z licznym pocze-
„ tem pyszných Aniołow do piekła wtrą-

http://rcin.org.pl

„ cony. I od tego czasu wyroki Boskie z „ własnych iego wychodzą ust. „ Jakoż na wniesienie wyżey wyrażone te od Stworcy samego słyszane były słowa: Wiadomy mi iest zamysł nowo przybyłego Krolestwa mego Mieszkańca, poznaię chwalebny iego w tey mierze cel, zapewne do poprawy Polakow dążący; Wiem że wszystkie sprężyny wiary i cnoty i umysłu, są u nich dużo nadwerężone, ale przez pamięć na Staro-Polskich Mężow, Prawa moie zachowuiących, końcem ieszcze naprowadzenia ich raz na drogę przyzwoitą do myśli i żądania z Kraiu Polskiego przybyłego Prawodawcy, chętnie się skłaniam, daiąc mu zupełną wolność, wszelkich badania wiadomości, losow Polski tyczących się, i nie tylko wspoł Mieszkańcow swoich, ale i docześnie ieszcze przytrzymanych, według potrzeby i okoliczności, do swego wspołeczeństwa wezwania dopuszczam mu wolności.

Na tym się wyrok Boski zakończył, a ia wraz z drugiemi Polakami, a mieysca tego roskoszy wspolnikami taką byłem napełniony radością, iaką, (ieżeli podobieństwa światowego użyć się godzi) Krol Polski z

http://rcin.org.pl

Narodem uczuł ieſzcze za bytności moiey na Seymie, w ten dzień i moment ſzczęśliwy, kiedy ſtutyſięczne uchwalone zoſtało Woyſko. Azaliż przyczyna radości naſzey gruntownieyſzą, i pewnieyſzą w czaſie ſię okaże; ale doſyć iuż podobno dziſieyſzey rozmowy będzie, z doświadczenia wiedząc, że w czaſie tego Seymu przed uſtawicznym mow w tyſiącznych materyach piſaniem, nad iednym Obiektu czytaniem, i poięciem iegoż, nie wiele trawić czaſu u nas maią ſpoſobności.

http://rcin.org.pl

Nro 2.

ROZMOWY
ZMARŁEGO
PIEKARSKIEGO
POSŁA RAWSKIEGO,

ROZMOWA II.

DO tego momentu dusza moia, niezmierną napełniona radością z pozwoloney mi tak miłey na tym świecie rozrywki pomowienia o losach Polski, a dawniey kochaney Oyczyzny moiey i kombinowania światowey z tuteyszą wiadomością, końcem zawsze przesyłania wynikłych reflexyi na ręce obranego Korrespondenta moiego, Suchodolskiego Posła Chełmskiego, bo to wyznać mogę, że tu dusza, choć oddzielna z ciałem, gdy na zbawienney znayduie się drodze, więc

http://rcin.org.pl

cey przywiązania do Kraiu, w ktorym przemieszkiwała, okazuie, niż widziałem miłości Oyczyzny swoiey, w Rodakach na tamtym świecie znayduiących się. Ale i to prawda, że tutay iaśniey i gruntowniey tę miłość Oyczyzny tłomaczą, gdyż tu żaden, interes, ani miłość własna Nas uwodzić nie może; bo od tey iuż uwolnieni Bogu dzięki iesteśmy skazy.

Wracam się do moiey naymilszey rozrywki. Sądziłem nayprościey sią udać się drogą do Gospodarza Izby Niebieskiey, aby tam do skutku doprowadzić wyrok Boski, w powzięciu wiadomości o losach Polski mnie dozwoloney. Przyszedł mi tu na myśl ow kroy Obrad u was. — i tak sobie mowiłem: Wiem że ten Nieba Gospodarz Piotr Swięty; gdy mu moie przełożę życzenia, nie powie pewnie, że wyrok wydany nie miał poprzedzaiącego Proiektu, a ztąd i w deliberacyi nie był, i tylko na samą propozycyą Prawo wypadło, więc, nie mogąc Prawo za Prawo uznać, nie powie pewnie, że wolę żadnego nie mieć w tey mierze zdania. I w samey rzeczy tak było, iak tylko z uszanowaniem przystąpiłem do tego poważnego Starca tuteyszego Go-

http://rcin.org.pl

ſpodarza, rzekł on zaraz, bez naymnieyſzego zaſtanowienia do mnie. Wiem czego żądaſs, ſkutku wyroku tobie dozwolonego, u nas każde ſkinienie Stworcy naſzego, ieſt Prawem, a Prawem niewzruſzonym; nie tylko winniśmy mu ślepe poſłuſzeńſtwo, ale też żadney nigdy nie podpada odmianie. Na to pomyślałem; Miłyż Boże! Jak to tu dyſtynkcyi Prawodawſtwa niemaſz, ale wſzyſtkie ſą święte, i ściśle zachowane. A na tamtym świecie gatunkow Praw tyſiąc, to kardynalne, to *materiæ Status*, i inne, ale gdy o ktorego idzie zgwałcenie, ſiłaż to zaraz ſłyſzeć głoſow. Wielowładność Rzpltey wyżſza nad Prawo, wſzyſtko odmienić może. Duch przeniknienia, tu wcale poſpolity ſprawił, że moy poważny goſpodarz zgadł myśl moią, i tak mnie w tey mierze oświecił. Co to za zaślepienie Mieſzkańcow świata, mianowicie w rządzie Kraiu Polſkiego. — Możeż bydź moc wielowładnieyſza iak moc Boſka, a przecięż że nie ieſt przymiotem Boſtwa, do złey ſkłaniać ſię chęci, a ztąd mocy źle czynienia Bog mieć nie może. Ale ta niemożność Boſkiey w niczym nie uymnie wielowładności. Poſtanowione zaś Boſkie Prawa, ża-

http://rcin.org.pl

dney nie podpadaią odmianie, a w waſzym Kraiu ledwo nie co godzina, iedno drugie Prawo znoſi. Jeſt tam Prawo, ale mało używane, Prawo rozſądku, ktore koniecznie radzi, Prawa zgodne z rozumem i potrzebą ſtanowić, ale nigdy radzić nie może Prawa ſtanowione łamać, a iefzcze na tym niegruntownym fundamencie, że uchylić, odmienić, i zniſzczyć Prawo wolno; dla tego że moc wſpołeczeńſtwa ieſt ſamowładna.

Mowił daley poważny Starzec. Do dopełnienia wyroku dla ciebie od Boga dozwolonego, maſz nayprzod wolność obrania ſobie ktoregokolwiek z pokoiow Niebieſkich. A że na każdą okoliczność tuteyſzą wyſtawiała mi ſię rownież okoliczność Ziemſka, doſtrzegł i to Piotr Swięty, i zaraz mowił: Wiem co ci przychodzi na myśl; oto kładzieſz na ſzalą tuteyſzą w wyborze pokoiow naſzą powolność z owym rozruchem nieſłychanym u was, kiedy dla nieſłychanego mrozu, iedni radzili Krolowi Polſkiemu i Stanom, końcem wygodnieyſzego mieyſca, przeniefienie Seſſyi z Izby żwaney Senatorſkiey do izby Pofelſkiey. W liczbie drugich ſiła to przeciwnych o

http://rcin.org.pl

to było Zelantow, wołaiąc Przebog: wolność Polska zginie za tą odmianą; a nie zaſtanawiali ſię bynaymniey, że mieyſce z rzeczą, żadney tak ważney nie ma wſpołeczności, żeby dla formalności należało bardziey, uſzy, nos, lub palce odmrozić, a przynaymniey zdrowie ſtracić prędzey, niż mieyſce niewygodne w wygodnieyſze odmienić. Nie ieſteśmy tu tak ſkrupulatni, maſz wſzyſtkich pokoiow Niebieſkich wolne użycie. Będzie ci wolno nie mniey do waſzych rozmow przybrać, bądź Rodakow, bądź w rownymże czaſie z tobą żyiących, bądź pierwey, bądź poźniey do wieczności przenieſionych, a co większa, maſz wolność i Cudzoziemcow wezwać, czyli wſzyſtkich razem czyli oſobno. Twoiey to wſzyſtko zoſtawia ſię woli. Abyś zaś miał do wſzyſtkiego przewodnika, przydaię ci duſzę, bardzo poczciwego Polaka, a co rzadką na świecie wydaie ſię rzeczą, zbawionego Nieuſtaiącey Rady Konſyliarza Kurdwanowſkiego, na świecie Piſarza Woyſkowego. Będzie on tobie dogodny, bo i on za ſwoim przyiściem wiele nam tu od was przyniosł ciekawości. i w tym momencie ſtanął obok mnie duch wſpomniony, a ia iuż ugrunto-

http://rcin.org.pl

wany pozwoleniem, w poufałości do dodanego Niebios Mieszkańca tak mowiłem: " Dziśieyszą kończyć iuż muszę rozmowę, „ ale proszę ciebie dodany mi iuż współ„ czniku, aby na przyszłe losow Oyczyzny „ naszey badanie, również z nami znayduwać się tym czasem mogli, w wyznaczonym „ rozmowom naszym pokoiu, Xięc Prymas „ Ostrowski, Xiążę Kanclerz Czartoryski. „ Pan Podkanclerzy Litewski Przezdziecki, „ Xiądz Kanclerz Młodzieiowski, Kanclerz „ Koronny Borch. Xiążę Woiewoda Ruski „ i Xżę Woiewoda Poznański Sołkowski. „ Na tyle wymienionych osob moy przydany Konduktor, tyle tylko odpowiedział: " Osobliwszy wprawdzie zbior, ale to pra„ wda, co świat rozrożnia, to niebiosa pe„ wnie pogodzą.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Nro 3.

ROZMOWY
ZMARŁEGO
PIEKARSKIEGO
POSŁA RAWSKIEGO,

ROZMOWA III.

JUż tedy do uſkutecznienia przedſięwziętego bliſko ieſtem Celu; oświadczyłem ſię w pierwſzey Dzieła tego Rozmowie, że od Uniwerſałow przedſeymowych zacząć myślę. — Co niżeli do ſkutku przyprowadzę, poſtać, iak ſię do tey zabrałem Czynności opiſać winieniem. —

Zbliżył ſię nayprzod dodany mi Towarzyſz, i oświadczył, że wſzelka do Rozmow Naſzych iuż ieſt gotowość. — Mieyſce czyli pokoy wyznaczone; Duchy oſob żą-

C

http://rcin.org.pl

danych oftrzeżonę. — Ale mowił daley niżeli do tey przyidzie ſchadzki, dozwol mi Wſpoł-Ziomku, iedne tobie uczynić zapytanie? Za co w liczbie żądanych Wſpoł-Obywatelow twoich do Rozmow Duchow o iednym ieſzcze ą wielkiego Miniſtra i Męża przepomniałeś? to ieſt, o ſławnym Staniſławie Lubomirſkim Marſzałku Wielkim Koronnym. — Oświecony bardziey wiadomością i przeniknieniem tego tu świata, takiem na iego odpowiedział badanie. — Wprawdzie w obcowaniu ludzkim z tym ſławnym Mężem, niewiele mogłem mieć znaiomości, ale powſzechnie ſłyſzałem, że i Miniſtrem cnotliwym, i dobrym był nader Obywatelem, iednę tylko iak na ten czas mowiono miał mieć wadę. — Iż cokolwiek, i w iakieykolwiek bądź materyi, nie z iego nayprzod wychodziło kuźni, niedokładnym i niedołężnym bydź ſądził. I dla tego chcąc tu na tym świecie z kombinacyi światowey, i tuteyſzey wiadomości o loſach pomowić, i dowiedzieć ſię oyczyzny moiey, umyśliłem wprzody razem z powołanemi naſze czynić uwagi, a dopiero oſobno z Duchem tego wielkiego Męża, nad wſzyſtkim zaſtanawiać ſię, i wſzyſtko roztrząſać. — A

http://rcin.org.pl

ztąd Duch tego Miniſtra, zdania ſwoie iuż od ſiebie ſamego proſto pochodzące rozumieiąc, wſzelkich by mnie o Polſzcze, niewſtrętnie kommunikował myśli. — Na co Towarzyſz moy rzekł mi: Ja z tym Mężem, na świecie tamtym wraz żyłem. Wyznać winienem, że poniekąd, ta zdania właſnego miłość, ludzką w nim była nieiaką ſłabością, ale i to druga Prawda: Że więcey od tych wſzyſtkich ktorych do Rozmowy powołałeś, miał wiadomości i gruntu. — Trzeba zaś abyś wiedział, że na tym świecie Duch wſzelki od naymnieyſzey oczyſzczony ſkazy, żadney niepodpada wadzie. — A zatym, i Duch tego wielkiego Męża, iuż od niey uwolniony, pewnie z drugiemi powołanemi, łatwo zgodzi ſię Duchami.

Bez żadney trudności do Reflexyi Towarzyſza moiego ſię ſkłoniłem i oſtrzeżenia Ducha tegoż Wielkiego Męża, o rozmowach naſzych ułożonych żądałem. — Już więc ſtanęliśmy w mieyſcu Rozmow naſzych, ktorego ſkład dla wiadomości tamtego świata, opiſać winienem. „ Jeſt to „ pokoy mnieyſzy daleko od mieyſca O„ brad niebieſkich ogolnych, w podobień-

http://rcin.org.pl

„ ſtwie Izby Waſzey Konferencyonalney z
„ niektoremi iednak roznicami. — Wſpania-
„ łości i przyozdobienia opiſywać, rze-
„ czą nie ſądziłem potrzebną, ale dwie o-
„ koliczności Wam donieść winienem, bo
„ te do poprawy Waſzego ſkładu ſłużyć
„ mogą. Doſtrzegłem nayprod ze ściany
„ mieyſca tego, wſzyſtkie iednoſtayne-
„ mi były ozdobione zwierciadłami. — Nad
czym moment zaſtanowiwſzy ſię, przenik-
knął dodany mi Achates, moie zadumienie i
tak mi tego tłomaczył przyczynę..... Nay-
mnieyſza okoliczność choc powierzchowna,
w tych Rozmowach od Boga pozwolonych, tak
ſtoſowna umyślnie będzie, aby iuż nie dla Du-
chow Niebieſkich, bo tym iuż wcale tego
niepotrzeba; ale dla ludzi twych Wſpoł-
Ziomkow, ku przeſtrodze, ktorey ſię ſwo-
ią podiąłeś Korreſpondencyą ſłużyć mogła.
„ Otoż te Zwierciadłowe ściany ten ozna-
„ czaią wizerunek. — Ze człowiek do ia-
„ kichżekolwiek użyty Obrad, niżeli w
„ ſwoie wniydzie obowiązki, powinien z
„ wſzyſtkich ſtron ſię przeyrzeć, czyli ſię
„ do nich bydź ſpoſobnym czuie, powinien
„ w nayſkrytſze Jeſteſtwa ſwego zayrzyć
„ zakątki, czy doſtateczną radzenia o tym

http://rcin.org.pl

„ o czym się radzić podeymuie, ma ſpoſo-
„ bność i wiadomość, i dopiero Obrad czyn-
„ ne winien zaſiąść mieyſca..... Uznałem wprawdzie użyteczną dla Wſpołziomków moich w tey mierze naukę i przypomniałem ſobie przeciwny tor wcale światowy. — Przyſzło mi na myśl — Siła to razy na Seſſyach Waſzych Seymowych — Ten o Polityce i Kombinacyi Gabinetowych śmiało mowi, ktoren częſto naymnieyſzey o rzeczy niemiał wiadomości — Ten, Woyſka, ſzyki, fortece, amunicye, Artyllerye tworzy, i rozrządza, ktoren chyba w dziecinnym wieku, a niezbyt może oddalonym, Huſſarow i żołnierzy zwyczaynie: Piernikowych uſtawiał, a w doyrzalſzym kilka, lub kilkanaście, przedślubne, lub inne galowe widział Faierwerki. —

Wnioſłem więc z tego rozumowania, żeby to zbawienną i użyteczną, dla moich Wſpoł-Ziomkow było nauką. „ Ażeby „ wprzod przed Radą i iakowey materyi „ roztrząſaniem, w Zwierciedle niepod- „ chlebnym wiadomości ſwoiey ſię przey- „ rzeli, a doſtrzegłſzy w tym Wizerunku, „ iż do tey, lub owey materyi, dokładney „ wcale niemaią nauki, aby tey rozrządzenię

Ze zbiorów http://rcin.org.pl

„ biegleyſzym w tym zoſtawili Mężom.
„ Przyidzie i na nich koley, gdy taka, kto-
„ rą oni poſiadać będą, do wſpolnego przy-
„ padnie zaradzenia.

Druga okoliczność uwadze moiey podpadaiąca w tym, Naſzym Konferencyom wyznaczonym mieyſcu, iż i ſtoł i krzeſeł uſtawienie okręgu maią formę — Myślałem ſobie: Ktoż tu prezydować będzie? i czym te dyſtyngwowańſze będzie oznaczone mieyſce? Ale i w tym mnie zwykłym ſpoſobem, moy przeniknąwſzy Towarzyſz, tak oświecił. Niech ci w całym ciągu Rozmow, to ſłuży oſtrzeżenie; iż naymnieyſza okoliczność tu użyta, ieſt dla przykładu na tamten świat do wiadomości potrzebna. „
„ Niemaſz tu Prezydencyi mieyſcem ozna-
„ czoney, bo tu nie mieyſca, ale cnotę ſza-
„ nuią, i chociaż widzialnego mieyſca nad
„ mieyſcem niemaſz Starſzeńſtwa, nadgro-
„ da iednak w ſamey cnoty uczuciu ſię za-
„ myka. — A ia w myśli moiey tę ſobie
„ ułożyłem kombinacyą. — O! gdyby to na tamtym świecię użyte za model bydź mogło prawidło. — A w tey rozległości naſzey Konferencyi przypomniałem ſobie, że od Uniwerſału Przedſeymowego dziſiey-

http://rcin.org.pl

ſza zaczynać ſię miała Rozmowa, a tym czaſem uſtronna mieyſce zabrała materya. Podchlebiam ſobie zaraz, że gdy pod bytność moią, tyle zaczęto na Seymie materyi, iż nawet ia ſam kilku nieſkończywſzy, z kompletu światowego wyrokiem Boſkim zawołany, bez finalney decyzyi na ten świat przenieść ſię muſiałem; toć i Wy kochani Wſpołziomkowie wybaczyć raczycie, że i ia do przyſzłey Rozmowy dalſzą o Uniwerſale Przedſeymowym odłożę materyą.

NB. *W Rozmowie Drugiey na Karcie ſzeſnaſtey w wierſzu 26. gdzie ieſt* do Izby Poſelſkiey, *czytać należy* do Izby Konſyliarſkiey.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Nro 4.

ROZMOWY
ZMARŁEGO
PIEKARSKIEGO
POSŁA RAWSKIEGO.

ROZMOWA IV.

ZEbrawszy się więc na mieysce rozmowom naszym determinowane, zawsze w nieodstępnym społeczeństwie ducha mi za kompana przydanego, chcąc iuż od wydanego Uniwersału przedseymowego zacząć, aby stosownie o losach Polski rozmawiać, zdawało nam się nayprzod *legem Curiatam*, iak u was na świecie zowią ustanowić. Jednostaynie wszyscy zgodziliśmy się, że wszystkie materye, które między nami roztrząsane będą, w pierwszym widoku wzię-

http://rcin.org.pl

te będą światowego poięcia sposobem. W drugim dopiero przymiotem duchow Niebieskim, dokładniey wyłuszczone zostaną. W pierwszym stopniu ludzkie wiadomości i kombinacye, chociaż przez duchy czynione; mieysce mieć będą; w drugim z wiadomości niemylney tychże duchow Niebieskich przeszłości, i przyszłości rzeczy samey obiawione, i wyiaśnione zostaną istoty. Zasiedliśmy więc mieysca nasze iakom iuż w przeszłey wyraził rozmowie, bez naymnieyszey rang, i dystynkcyi uwagi. Przecież, że konferencya ta koniecznie pierwszego wymagała zaczęcia, Duch Prym sa Ostrowskiego temi zagaił słowy: —

" Kochani wspołziomkowie, nie mieycie
„ mi za złe, że ia pierwszy w naszey roz-
„ mowie otwieram usta. Gdy bowiem po
„ ludzku, pierwey o czynach teraźniey-
„ szych w Polszcze, mowić przedsięwzię-
„ liśmy, toć i pierwszeństwo światowe do
„ zagaienia naszey konferencyi daie mi
„ prawo... Obrocił się w tym do mnie i
„ rzekł daley.... Naypoźniey z tamtego
„ świata przeniesiony do nas mieszkańcu,
„ a nasz wspołziomku, Seymu zaś w Pol-
„ szcze, agituiącego się Prawodawco, chciey

http://rcin.org.pl

„ nam przełożyć, istotę, treść i cel „ Uniwersału przedseymowego, od Kro- „ la Berłem Polskim władaiącego wydane- „ go. „ Na co ia zawsze do opinii świa- towey stosownie odpowiedziałem: " Krol „ panuiący naylepsze dla Kraiu swoiego „ maiąc intencye, a Prawu Polskiemu za- „ dosyć czyniąc, szczerą ratunku Oyczy- „ zny prowadzony myślą, Uniwersały wy- „ dał, dufaiąc: że wspolney od teyże Oy- „ czyzny synow dozna i doświadczy po- „ mocy. Wyraził w tym Uniwersale, ia- „ kie do zaradzenia przypadaią materye. „ Cel zaś iego nie inny był, tylko, aby „ biedney Oyczyzny losy szczęśliwszą i „ ozdobnieyszą powzięły postać. „

W tym cztery duchy razem powstawszy, oświadczyły, że w tey materyi maią swoie odkryć zdania, a te były czterech Polskich i Litewskich Kanclerzow. Ze zaś iednomyślnie w tey mierze myśleli, iednego z pomiędzy siebie Kanclerza, Koronnego, Młodzieiowskiego, do wyłuszczenia zdań swoich obrali. I ten tak swoie iak i Kollegow oświadczył myśli:

" W czasie naszego w życiu doczesnym „ iesteśtwa z przyczyny stopnia, ktory po-

http://rcin.org.pl

„ ſiadałem, moią także było powinnością,
„ całą przedſeymową, iako i inne układać
„ expedycye, iakoż ia to wykonywać iak
„ nayprzyzwoiciey ſtarałem ſię; ale bez
„ chluby rzekę, że wcześnie do tey zabie-
„ rałem ſię roboty. Dałem ſobie pracy z
„ moiey ſtrony, ile moie dozwalało poię-
„ cie kombinować okoliczności zagrani-
„ czne z okolicznościami Kraiowemi. A
„ gdym zmiarkował, iż ſilnieyſzey rzecz
„ wymaga rady, tom ſię udał do Kollegi
„ mego Xcia Kanclerza Litewſkiego, kto-
„ ren zaraz wezwał, albo Przezdzieckiego
„ Podkanclerzego Litewſkiego, albo Xcia
„ Marſzałka Wielkiego Koronnego, bo w
„ tych wielkie miał zaufanie i ſprawiedli-
„ wie. Wyznaię i tu na tym świecie, i
„ wiem że duch Kollegi moiego Koronne-
„ go za złe mi mieć nie będzie, żem mu
„ ſię tylko ceremonialnie kommunikował,
„ bo lubo z wielkim poięciem i nauką,
„ częſto nas w takie wprowadził zawiłości,
„ żeśmy końca i ładu doyść nie mogli,
„ tak iak w ewakuacyi Mennicznej. Gdy
„ więc ułożyliśmy jakie w rzeczy ſyſtema,
„ wtedy iuż i z powodu krwi i z powo-
„ du uſtawney w zaradzeniach praktyki.

http://rcin.org.pl

„ Xżę Kanclerz Litewski, do Gabinetowey „ z Krolem udał się konferencyi, i tam „ mianowicie w początkach Panowania, czę- „ ścią powolną perswazyą, częścią też i „ silnicyszą rzeczy reprezentacyą, to co- „ śmy między sobą ułożyli nayczęściey od „ Krola przyięte było. Wkrotce znowuy „ ia z moiey strony, zawsze słodko rze- „ czy Krolowi wystawiałem, aby do ie- „ dnego trafić celu. Naygorzey było, „ gdy my na naszych *collegialiter* konfe- „ rencyach na iedno się nie zgadzali, to „ iuż w ten czas każdy z nas do swoiey „ prowadził opinii, a los złą lub dobrą „ sprowadzał konsekwencyą. To rzeczą „ iednak iest pewną, że bywały częste na- „ radzenia, a rzadko bardzo kto procz „ Ministrow do nich używany bywał. „ Już też potym rzeczy o przeszłości wyłu- szczeniu, dłużey ia o szczerych zaradze- niach Gabinetowych zamilczeć nie mogłem; a poznawszy wspolnicy moi, iż mowić chcia- łem, zupełnie zamilkli, a ia takem moie wyiawił zdanie: —

" Wcale rożnica teraźnieyszych Gabine- „ towych zaradzeń, gdyż ani Krola, ani „ osoby w te rady wchodzące, wino-

http://rcin.org.pl

„ wać nie można, chęć bowiem może „ być naylepsza, ale skutki chęciom nie „ odpowiedaią. W ogolności tych, co się „ zowie ministeryalnych konferencyi wca- „ le niemasz, a ztąd przedseymowe Uni- „ wersały nie były poprzedzone, tą silną „ rzeczy rozwagą, ktora przedtym używa- „ na była. Jakoż czy to być może, aby „ polityczne systema Kraiu było dokładne „ gdy w teraźnieysze naradzenia się co- „ dzienne prawie radzące odmieniaią się „ osoby, i to co iedney kombinacya ułoży, „ drugiey inne maiąca widoki przewroci i „ zniszczy. A tak z odmieniaiącą się my- „ ślą radzącego, odmienia się i cel cały „ polityczny. Okazało się to skutkiem, i „ w Uniwersałach przedseymowych, bo „ gdyby nad niemi silnieysza zaszła była „ rozwaga, wiele rzeczy poprzedzaiące „ Uniwersały, inaczey w widoku wysta- „ wioneby były, a ztąd inna Seymu tego „ byćby była musiała postać. „

Poty rozwaga nasza, była ludzkim rozważana sposobem, ale przystąpiwszy iuż do wyłuszczenia rzeczy sposobem duchow Niebieskich, a ztąd do niemylney z tego świata na tamten przestrogi, taka iedno-

http://rcin.org.pl

ſtayna iuż zdań naſzych wypadła kombinacya. To pewna, że na radzie dobrey, i gruntowney nie tylko Kraiu Polſkiego, ale wſzyſtkich Państw i Kroleſtw los ſię zaſadza, mianowicie w rządzie Republikantſkim, codzienne to uczy doświadczenie, że za dobrą radą Miniſtrow, pomyślność, a za złą zguba i nieſzczęśliwość, każdego pochodzi Kraiu. A ztąd wybor Miniſtrow Tron otaczaiących, powinien być naydokładnieyſzy, to albowiem zdaie ſię maxymą ogolną, że procz Miniſtrow, mało kto, albo nikt, w rady Gabinetowe wchodzić nie powinien. Odmiana bowiem oſob, odmianę rad za ſobą ciągnie, a odmiana rad nigdy użyteczną być nie może. To ieſt pierwſza uwaga do przeſtrogi tamtego świata potrzebna.

Druga mianowicie co do teraźnieyſzych okoliczności ſię ściągaiąca, a tę pierwſzą przyczyną rozdwoionych myśli i zdań, Seymu tego przypiſać można to ieſt myśl Alianſu, przed Seymem ieſzcze uproiektowanego. Nie wchodząc czyi nad tym Proiektem pracował dowcip, to zapewnić można, że wcale bez gruntowney był kombinacyi, przynaymniey co do ſpoſobu proponowania oneyże. Możnaż bowiem było

http://rcin.org.pl

naymnieyſze mieć powątpiewanie; iż ieden z ſąſiadow Polſkę otaczaiących, nieſpokoynym patrzyć będzie okiem, na proponowanie i ſzukanie Alianſu, z iedną niby ale w dwoch Dworach złączoną ſąſiedzką Monarchią. Jakoż ſkutkiem ſię to ziściło, że ſwoią w tey mierze oświadczywſzy troſkliwość, wſzyſtkie ułożone przerwał planty. Wypadało pierwey w ſpokoyności, z zapału ducha Narodu korzyſtać, do zmocnienia ſił dążąc, nikogo nie zaczepiać, do nikogo ieſzcze o pomoc ſię nie udawać, ale iak nayrychley w zmocnioney wyſtawić ſię poſtaci. A ta dopiero łatwieyſzą do zupełnieyſzey determinacyi otworzyłaby była drogę. Dość podobno na teraźnieyſą rozmowę. Rozległym wyrazem nigdy grzeſzyć niechcę.

Fundacji im. J. J. Michalskich
Ze zbiorów
XVIII. 1. 1329
http://rcin.org.pl
1329

http://rcin.org.pl

F
XVII. 1. 1329

http://rcin.org.pl